

1.) Bibliothek / Standort

UB Leipzig

2.) Signatur

Ms 860

3.) Beschreibstoff, Umfang, Größe

Papier
289 Bl.
31 x 21

Hs. zweiteilig (1 – 217, 218 – 269)

4.) Einband, Makulatur, Fragmente

spätmittelalterlicher dunkelbrauner Ledereinband auf Holzdeckeln mit Streicheisenlinien und Einzelstempeln, Buckel, Langriemenschließen und Kette entfernt, Eckbeschläge erhalten, vorne zwei, hinten ein Pergamentflügelfalz mit hebräischem Text, vorne ein wohl unbeschriebener Papierexternio herausgeschnitten

5.) Buchschmuck

rote Lombarden

6.) Lokalisierung

Deutschland

7.) Schriftart, Datierung

1. Hälfte 15. Jh.

1r – 167v: Bastarda,
170r – 289v: gotische Kursive verschiedener Hände

8.) Geschichte

208v Vermerk des Korrektors von 199v – 208v: perlectum Anno [14]59 Michaelis, beide Teile der Hs. von derselben Hand durchkorrigiert bzw. annotiert

Rückenschild des Großen Fürstenkollegs der Universität Leipzig,
VD zwei Papiertitelschilder, 15. Jh.

9.) Inhalt

I

1ra – 4ra: [Jacobus de Voragine. Historia Lombardica seu Legenda Aurea. De sancto Bernardo] >Vita sancti Bernhardi< (Nachtrag 17. Jh.: Ex Jacobo de Voragine)
Bernhardus in Burgundia ex nobilibus valde ac religiosis parentibus ortus ... - ... inter manus filiorum obdormivit in domino etc.

(Ps.) Bernhardus-Predigten

4ra – 4vb: [Conradus de Brundelsheim. Sermo de annuntiatione BMV] >Sermo beati Bernhardi de annunciacione< Iniungitur nova legacio angelo Gabrieli ... - ... sed vetus fermentum concupiscencie non suscepit. Tu autem

4bv - 6ra: >Sermo beati Bernhardi in vigilia natiuitatis Christi< Fratres mei, edificemus fidem nostram ... - ... quia qui crediderit, salvus erit. Tu

6ra – 6va: >Sermo beati Bernhardi de natiuitate Christi, leccio prima< Verbum, quod erat in principio et anima nouiter creata ... - ... qui offerebat et quid offerebat. Tu autem

(Ps.?) Augustinus-Predigten

6va – 7vb: >Sermo beati Augustini episcopi de natiuitate Cristi, leccio prima< Laudem domini loquetur os meum ... - ... exultemus et letemur in eo, qui viuit ...

7vb – 8va: >Sermo beati Augustini episcopi de fide ad Petrum, leccio prima< Beatus David, quamuis de legitimo natus ... - ... si non secundum consuetudinem humani partus processit ex patre. Tu autem

8va - 9rb: >Sermo beati Augustini episcopi de assumptione sancte Marie< Videamus fratres, que sit hec virgo tam sancta ... - ... e celo nobis redemptorem ostendit in seculo. Tu autem domine

9rb – 9vb: Sermo beati Augustini episcopi de natiuitate Marie< Quicumque fecerit voluntatem patris mei ... - ... reficimus et nos illum bonorum deliciis operum. Tu autem

9vb – 11va: >Sermo beati Augustini episcopi de natiuitate Christi, leccio prima< Fratres dilectissime, Christus ex virgine carnem suscipiens ... - ... deus homo permanens non careret. Tu autem

11va – 12va: >Sermo beati Augustini episcopi, leccio prima< Jhesus Christus filius dei vnigenitus ... - ... vt dicatur eciam domini dei. Tu autem domine

12va – 13rb: >Sermo beati Augustini episcopi< Quod per mediatorem ... - ... ut idem ipse esset eciam hominis filius. Tu autem domine

13rb – 14ra: >Sermo Petri Ravanenssis episcopi< Que deo nascendi necessitas fuit ... - ... quem iumenta suis in presepius susceperunt. Tu autem

14ra – 21va: >Incipit epistola beati Ieronimi presbiteri, leccio prima< Nuper rogatus a fratribus ... - ... servus domini pariter experitur ex matre. Tu autem

Bernhardus-Predigten

21va – 22ra: >Sermo beati Bernardi abbatis< A seculo non est auditum ... - ... intemerate genitricis hospicium Tu

22ra – 22vb: >Sermo beati Bernardi super ewangelium Missus est< Necessario desponsata est Maria Yoseph ... - ... sed quia homo virtutis erat. Tu autem

22vb – 24rb: >Item sermo beati Bernardi de epyphania domini< Postquam venit plenitudo temporis ... - ... et in secreto maternorum viscerum parvuli totius mundi gaudia preluduntur. Tu

24rb – 25ra: >Sermo beati Bernardi in festo beate Marie Magdalene, leccio prima< Maria Magdalena, illa dulcis et devota discipula ... - ... donec per memet ipsum exhibitam est mundo. Tu autem

25ra – 28ra: >Sermo beati Bernardi abbatis de natiuitate beate Marie virginis, leccio prima< Fecunde virginitatis amplectitur (lies: amplectitur) celum ... - ... quidquid illud sit, quod marie manus ita euenit. Tu autem

28ra – 31vb: >Sermo beati Bernardi de assumptione Marie, leccio prima< Signum magnum apparuit in celo ... - ... hic enim magnus divine respencionis extitit fructus. Tu

31vb – 32va: >Sermo beati Bernardi ad vincula sancti Petri< Ineffabili siquidem artificio ... - ... qui est super omnia deus benedictus in secula seculorum Amen

32va – 33vb: >Sermo beati Bernardi de assumptione< Ego mater pulchre dilectionis et timoris ... - ... et agnicio in illo, qui natus est in ipso. Tu autem

33vb – 35ra: >Sermo beati Bernardi abbatis de assumptione sancte Marie< Virgo gloriosa celos ascendens ... - ... ut in ea proinde scopa Lazari queratur.

35ra – 37ra: >Sermo beati Bernardi abbatis de assumptione beate Marie< Filie Ierusalem nunciate dilecto, quia amore langweo (Ct 5, 8). Verba ista qualiter ... - ... proficiat in gloriam nobis ad veniam te prestante, cui est ...

37ra – 38vb: >Sermo beati Bernardi abbatis< Veni, electa mea, et ponam in te thronum meum ... - ... unico filio suo Ihesu Christo, cui est ...

38vb – 39ra: >Sermo Bernardi abbatis super Missus est (Lc 1, 26)< Loquamur pauca super hoc nomen Maria ... - ... quam merito dictum sit et nomen virginis Maria. Tu autem

39ra – 43ra: >Incipit expositio Johannis Sanimensis episcopi super cantica canticorum< Ad honorem martiris et filii cantica canticorum expositurus ... - ... propter calorem igneum designatur. Tu autem

43ra – 48vb: >Mathei apostoli et ewangeliste< Dicit ergo Christus nos pater et filius ...
- ... utriusque vite status promittitur, active scilicet et contemplative.

48vb – 68ra: >Item de expositione super cantica canticorum, leccio prima< Sequitur
Adiuuro uos, filie Ierusalem ... - ... qui sunt in fecibus et uallibus peccatorum.

68ra – 69vb: >Elyzabeth electe, leccio prima< Maria dicitur columba ... - ... in secula
seculorum laudabunt te. Tu

69vb – 70ra: >Item ex verbis beati Bernhaldi abbatis in sermone de natiuitate sancte
Marie leccio< Verbum quippe de corde patris ... - ... et est filius dei. Tu autem

70ra – 82vb: [Bernardus Claraeuuallensis. Sermones in laudibus uirginis matris,
Homelia I] Tractatus beati Bernhaldi abbatis super Missus est, leccio prima< Missus
est angelus Gabriel ... (Lc 1, 26). Quid sibi uoluit ewangelista ... - ... sed specialiter
fiat michi secundum uerbum tuum. Tu autem

82vb – 83va: >Sermo beati Bernhaldi abbatis in sermone de aduentu domini, leccio
prima< Dabit, inquit propheta, dominus nobis signum ... - ... qui est super omnia deus
benedictus in secula Amen.

83va – 84vb: >Sermo Iacobi de sancto Victore, leccio prima< Que est ista, que
progreditur quasi aurora ... - ... post hoc exilium mereamur uidere et possidere per
infinita secula seculorum Amen

84vb – 94vb: [Stimulus amoris] >Incipit libellus, qui dicitur stimulus amoris sancti
Hugonis de sancto Victore< Attendite gentes et admiramini caritatem dei ..., (86ra)
>Quomodo compati debet homo domino suo Ihesu Christo capitulum< Ad
compaciendum domino nostro ... - ... felicissimus, qui iam regnat cum Christo.

et ipse infinitum misericors, qui est benedictus in eterna secula amen.

94vb – 107rb: >Incipit speculum sacerdotum et pastorum curam animarum
habencium< Beatus Augustinus in quadam omelia super Lucam sic dicit: Saluator
noster ... - ... breuitas uite, grauitas culpe, dolor carnis et labor operis.

107rb – 167va: [...] >Incipit stimulus amoris sancti Bernhaldi< (Kapitelverzeichnis) ...,
(109ra) >Prologus< Transfige, dulcissime domine Ihesu Christe, medullas ..., (109rb)
>Qualiter se homo debeat ad amorem Christi excitare, cap itulum primum< Quia
contemplantis mens ... - ... Sic ergo finitur noster tractatus, ut laudet deum omnis
spiritus Amen. >Explicit stimulus amoris sancti Bernhaldi<

167vb – 169vb : vacant

170ra – 172ra: [Adalbertus Bambergensis. Vita Heinrici II. imperatoris] De sancto
Heynrico imperatore. Anno ab incarnatione domini millesimo primo ... - ... ac
postmodum miraculorum uirtutibus a domino glorificatum est. Tu autem

Legendae sanctorum

172ra – 173vb: [Adalbertus Bambergensis. Vita et miracula sanctae Kunigundis]
Legenda sancte Kunigundis. Ex nobilissimo parentum magnorum uidelicet
augustorum sangwine ... - ... uidetur sanctificata per Cristum dominum nostrum
Amen. Tu autem domine

172vb – 174va: [Legenda de sancti Thomae Cantuariensis] Thomas Canthuariensis dum in curia regis Anglie consisteret ... - ... statimque infirmitas rediit ut prius etc.

174va – 177rb: [Legenda sanctae Gertrudis] Quo ordine de propagine sui sanguinis lineam traxerit beata Gertrudis ... - ... per merita et oraciones sacre virginis perfecte effugantur, cui sit ...

177va – 178va: [Legenda sanctae Otiliae] De sancta Otylia (Nachtrag der Korrektorhand, s.o. Geschichte). Tempore Hylderici imperatoris dux illustris Odylicus... - ... omnia a carne soluta sunt. Tu autem

178va – 181rb: Hystoria lugubris super deuastacione urbis Canstantinopolitane (!) etc. Symon frater ordinis sancti Anthonii ... - ... in trinitate perfecta unus deus in secula seculorum Amen.

Hec est hystoria flebilis valde super deuastacione illius prestantissime ciuitatis Canstantinopolis (!) et acersione ferocissima grecorum et multorum christianorum in Grecia per Turcos et Sarracenos proxima die post festum sancti Bartholomei apostoli dei, anno domini M^o cccc^o liiii^o etc.

181rb – 181vb: Ualentinus reuerendus presbiter fuit ... - ... iussit eum fuscibus cedi et cesum capite truncari.
(Nachtrag der Korrektorhand, s.o. Geschichte) Valentinus dicitur, quia valens tyro.

182ra – 185vb: [Legendae] Eucharij, Valerij et Materni (Nachtrag der Korrektorhand, s.o. Geschichte). Quamuis beata vita sanctorum apud omnipotentem deum eternaliter maneat ... - ... et hiis pociora percepisse letatur prestante domino nostro Ihesu Christo Amen.

185vb – 186rb: Eufemia filia senatoris ... - ... ut virgo vernula illibata tibi prestet.

186va – 192va: De omnibus sanctis (187r, Nachtrag der Korrektorhand, s.o. Geschichte). Hec est dilectissimi huius diei magna solempnitas ... - ... nisi benedixerat dominus terram suam. Tu autem etc. etc. Tu autem

192va – 199ra: [Hugo von St. Victor. Explanatio in canticum beatae Mariae] Incipit tractatus Hugonis super canticum beate Marie virginis. Magnificat anima mea dominum (Lc 1, 46). Si circumstanciam rei geste perpendere velimus ... - ... Sicut locutus est patribus nostris, Abraham et semini eius in secula. (PL 175, Sp. 413 – 432)

199va – 208rb: [Speculum artis bene moriendi] >Incipit tractatus de arte moriendi< Cum de presentis exilii miseria mortis transitus ... - ... ut cum hiis omnibus in tuo conspectu gaudeat in eternum, qui viuus ac regnas ... Amen. >Explicit tractatus de arte moriendi<

208rb – 208vb : >Sequitur alius modus disponendi se ad mortem, quem compilauit quidam monachus cellica (?) ordinis Carthusiensis sano corpore scribens, et relinquens post se cedula tenoris infra scriptam, que sic incipit : Ego< Ego frater N indignus nomine Carthusiensis ... - ... in custodem tibi commendo hanc cedula, ut eam ostendas altissimo deo tempore necessitatis mee vel eciam in futuro iudicio Amen etc.

209ra – 217v : vacant

218r – 289v : [Martinus Oppaviensis. Chronicon pontificum et imperatorum,
Rezension B] (Prolog) Quoniam scire tempora ..., (230r) Imperatores ..., (260v)
Pontifices ... - ... ad cuius sepulcrum fiunt multa miracula.
(229v vacat, 258v – 260r vacant)

10.) Sekundärliteratur

f. 199va-208rb. Markowski, Mieczysław : Krakowskie dzieła astronomiczne i ważniejsze polonika średniowieczne w rękopisach Biblioteki Uniwersyteckiej w Lipsku. Kraków : Biblioteka Jagiellońska. In : Biuletyn Biblioteka Jagiellońska 33 (1983), S. 5-21. Sonderdruck, S. 13-14.

Šimák, Josef V.: Bohemica v Lipsku. V Praze: Nakl. České Akademie, 1907. (Historický Archiv České Akademie císaře Františka Josefa pro vědi, slovesnost a umění: 29), S. 29.

Zumkeller, Adolar: Manuskripte von Werken der Autoren des Augustiner-Eremitenordens in mitteleuropäischen Bibliotheken. Würzburg: Augustinus-Verl., 1966 (Cassiciacum 20), S. 190.

11.) Bemerkungen

Märker
5.12.06